

ՔՍԱՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄԱՆԿ

Տարեկան գին 10 ռուբլի, կես տարվանը 6 ռուբլի... Առանձին համարները 7 կոպեկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմյանից հարցազրույցները մեջ:

Մեր հասցեն: Тифлисы. Редакция «Мшакъ» կամ Tiflis. Rédaction «Mschak»:

Խմբագրությունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի և տոն օրերէն):

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով:

Յայտարարութիւնների համար վճարում են խումբանշուր բառին 2 կոպեկ:

Վրաստանի և խմբութիւն Հայոց վիճակային կոնստիտուցիոնային յայտնում է, որ թեմիս հանդուգնեալ Սրբազան Առաջնորդ Մանգրէ Եպիսկոպոսի մարմինը, որ վերահասակ է Կոջոր ամարանոցում, պիտի թաղուի Կոջորի Հայոց եկեղեցւոյ դաւթում սոցն Օգոստոս ամսոյ 6-ին սուրբ պատարագից յետոյ՝ նոյն եկեղեցւում, որ կազմել առաւօտեան 9 ժամին: Մի և նոյն օրը կատարվելու է հոգեհանգիստ Ամսոյ աւագ-եկեղեցւոյ մէջ:

ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԻՔԱՅԵԼԵԱՆ ԱՐՀԵՏՏԱԳԻՏԱԿԱՆ ԴՊՐՈՅԸ
յայտնում է ի դիտութիւն այն ճանդերի, որոնք ցանկանում են իրանց զաւակներին ապա այդ դպրոցը, որ վերջիչեալ դպրոցը մանկու համար հեռեկեայ պայմաններն են պահանջում: 1) Կարող զերեկաօրին անուսնով հասարակ թղթի վրա խնդրել տայու ժամանակ անհրաժեշտ է աւելացնել զօրումնաները մեարդիքան վայա-կանը, ծաղիկ կտրելու և առողջ կազմուած ունենալու վերաբերեալ վայալանները և վարքի մասին վայալաններ, եթէ երեխան առաջ սովորել է մի որ և է դպրոցում: 2) Կարողն ընդունվելու համար անհրաժեշտ է, որ ընդունվողը տարեքը 13 1/2 տարեկանից պակաս չը լինի (այս տարից սեպտեմբերի 1-ին) և ոչ աւելի 18 տարեկանից: 3) Պէտք է որ դպրոց մտնել ցանկացողը բուն սահմանված քննութիւնը կրօնից, առաջադիպումից, Հայոց կամ վրաց լեզուից (եթէ քննիչը տեղացի է) և թուրքերէնութիւնից արարական դպրոցների դասընթացի ծաւայով:

Մարտի ամսու թիւները դպրոցի մասին կարել է իմանալ դպրոցի գլխաւորի մը, որ և արվում են խնդրները ամեն օր 8 ժամից մինչև 12: Քննութիւնների և վերաքննութիւնների օրվայ մասին առանձին կը յայտարարվի: 2—3

Քաղաքային կոնսուլը... Քաղաքային կոնսուլը Ս. Ալեքսանյանի բուն իմաստը և փոխանակ հոգին ու սիրտը մարդու պահելու, փոխանակ քրիստոնեակային մարդու և մարդասէր գործեր կատարելու, միայն բերանով են կամենում մարդու մտաւ ոչլարի մի չուտելով: Սակայն իրար միս են ուտում այլ և այլ խորթան գործերով: Պաս պահելը պէտք է հողով և սրտով լինի և ոչ թէ թերանով ու ստամոքսով...
Քաղաքային աւելցրեց որ մինչև այժմ ամօթ էր համարվում միս ուտելը, իսկ այժմ մեծ ամօթ և մեղք պէտք է համարվի հակաառողջական, կերպոտ ապրուստը, աղետի դէմ անձնապաշտպանութեան բարձրագոյն թիւնը, ինքնօգնութեան ու եղբայրական փոխադարձ օգնութեան բացակայութիւնը: Քաղաքային աւելցրեց իր ասածները հեռեկեայ խօսքերով: Եթէ անպատճառ ուղում էք այս տարի պաս պահել պահելուց ձեռք մեր պիտի սեն և վարձուք ուտելուց, այլ և ցոփ ու շուայ կենսից: ամեն մարդ պարտական է իր անձը կառավարել ոչ թէ նախապաշտպանի, այլ Աստուծոց իրան տուած խնքի համեմատ:
Հազարդեալ մեզ այդ տեղեկութիւնները, Ալեքսանդրոպոլի մեր թղթակիցն աւելացնում է: «Ծանօթանալով նորին օծութեան տուած կոնսուլի բովանդակութեան հետ չէ կարելի չուրախանալ, որ կաթովի կեկեղեցին իր ընտանի առաջնորդի նախաձեռնութեամբ ձեռնամուխ է եղել այդպիսի օգտուած վերանորոգութիւններին, որոնք թէ ժողովրդին անհրաժեշտ են և թէ Ս. Ալեքսանյանի իմաստին համաձայն, քանի որ, ինչպէս յայտնի է, Ալեքսանյանը հէնց ընդդէմ է պաս պահելուն: Ծանանակ է արգէն հասկանալ կենսից, իր բոլոր պահանջներով: Եւ ձմարիս ի՞նչ անէ խեղճ վերադարձը, որ այս արարածի շքերին նրան ստիպում են ցանաք հայ ու հում կանաչ ուտել և վրան ջուր խմել... Նրանից անպակ լծանապօղին էլ են լուր մ... Ի հարկէ նա պէտք է կոտորվի խոյրայից: Երանի թէ կաթովի կեկեղեցին այդ տեսակ կարգարութիւն մի տասն տարի առաջ արած լինէր: Ժողովուրդը խոտ ուտելով, և բանջար կռնելով չէ կապիլ եկեղեցու հետ, այլ կը կապիլ նրա հետ Ալեքսանյանի պանջիլի խօսքերով, իր արանքով ու անմահ զարգիւթներով: Առողջ մարմինը պահանջում է առողջ կերակուր: առողջ գլխի մէջ առողջ խելք պիտի լինի: Իսկ առողջապահ հաւանքները, որոնք ցանկանում են իրանց զաւակներին ապա այդ դպրոցը, որ վերջիչեալ դպրոցը մանկու համար հեռեկեայ պայմաններն են պահանջում: 1) Կարող զերեկաօրին անուսնով հասարակ թղթի վրա խնդրել տայու ժամանակ անհրաժեշտ է աւելացնել զօրումնաները մեարդիքան վայալանը, ծաղիկ կտրելու և առողջ կազմուած ունենալու վերաբերեալ վայալանները և վարքի մասին վայալաններ, եթէ երեխան առաջ սովորել է մի որ և է դպրոցում: 2) Կարողն ընդունվելու համար անհրաժեշտ է, որ ընդունվողը տարեքը 13 1/2 տարեկանից պակաս չը լինի (այս տարից սեպտեմբերի 1-ին) և ոչ աւելի 18 տարեկանից: 3) Պէտք է որ դպրոց մտնել ցանկացողը բուն սահմանված քննութիւնը կրօնից, առաջադիպումից, Հայոց կամ վրաց լեզուից (եթէ քննիչը տեղացի է) և թուրքերէնութիւնից արարական դպրոցների դասընթացի ծաւայով:

Ջուլ է առողջ կերակուր: առողջ գլխի մէջ առողջ խելք պիտի լինի: Իսկ առողջապահ հաւանքները պահանջում է անհրաժեշտ կերակուր և ոչ թէ հում կանաչ, ժախ ու զովս...
Այդ խօսքերին մեզ մտած է միմյանից աւելացնել հեռեկեայ, երանի թէ հայ-ուսուորչական եկեղեցու կենտրոնակային էլ Ս. Ալեքսանյանը, իր ժողովրդի վերաբերմամբ նոյնպիսի կարգարութիւն անէր, ինչպիսին արել է Վատիկանը՝ իր ժողովրդի վերաբերմամբ:

Այժմեան Հռօմի պապ, Վեոն XIII-որդ, իր խելքի կարգարութեամբ ապացուցեց, որ նախ նա ձմարու քրիստոնեայ է, որ ժողովրդից կորստաբեր նախապաշտպանութեամբ վերադարձնելով իր մարդասէր հրամանով օգնութեան է հասել արիւն-քրտինքի մէջ միշտ աշխատող և ստիպմամբ ստիպմ մնացող կամ անբաւարար կերպով կերակրվող մշակ ժողովրդին և ապա որ նա ձմարու լուսաւորմամբ մարդ է, հասկացած լինելով որ եկեղեցին միշտ պէտք է ձեռք ձեռքի տուած ընթանայ ժամանակակից մարդկային գիտութեան հետ և ոչ թէ եկեղեցի կողմից համար միշտ յետ մնայ ժամանակակից պահանջներից ու զարգացումներից, և յամուտութեամբ չընդունէ մարդկային գիտութեան ժամանակակից ամենալուսաւոր արգասիքները:

Միթէ եկեղեցին մարդկութեան մէջ իր արժանաւոր դիրքը բռնելու համար պէտք է դարձի ընթացքում միշտ թշնամի լինի առաջադիմութեան, գիտութեան և լուսոյ: Գ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ
ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ՏԵՐԵՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԽՈՒՆԲԱՅԻ ՄԱՍԻՆ
Թիֆլիսի Միքայէլեան հիւանդանոցում յուլիսի 31-ին առաւօտեան կային 11 հիւանդներ, աւելացել են 4, դուրս է գնացել հիւանդանոցից 1, մտել են 2 հոգի: օգոստոսի 1-ին առաւօտեան կային հիւանդանոցում 12 հիւանդներ: Թիֆլիսի գլխաւորական հիւանդանոցում կային յուլիսի 31-ին 29 հիւանդներ, օրվայ ընթացքում աւելացել են 3, առողջացել են 2, մտել են 3: յուլիսի 31-ին առաւօտեան կային 27 հիւանդներ: Միքայէլեան և գլխաւորական հիւանդանոցներից դուրս յուլիսի 31-ին հիւանդացել են 2, առողջացել է 1 հոգի:

Բօրչալուի գաւառապետը հաղորդում է, որ 1 օրու պրիստաութեան մէջ մինչև յուլիսի 21-ը խօջեալով հիւանդացողներ են եղել հետեակ գիւղերում: Չայալ-Ուլի գիւղում 6, Շիշտարում 1, Լաջանեան լեռներում 1, Վօրմոցովում 1 հոգի: Մի և նոյն գաւառապետը Թրիալեթեան գաւառա-մասում յուլիսի 15-ից մինչև 21-ը հիւանդացող-ները մասին տեղեկութիւններ է հաղորդել, որից երևում է, որ Շիշալի գիւղում հիւանդացել են 5, մտել են 5, Սանալի գիւղում հիւանդացել են 4, մտել են 4: Տալ-Քիլիսա գ. հիւանդացել են 2, մտել են 2: Եղիլ-Քիլիսա գ. հիւանդացել են 6, մտել են 6: Գօրակիլ գ. հիւանդացել են 4, մտել են 4: Կարգէվան գ. հիւանդացել են 2, Ծինդարո գ. հիւանդացել է 1, մտել է 1: Ավրանլո գ. հիւանդացել են 8, մտել են 8: Վիլիլ-Քիլիսա հիւանդացել են 2, մտել են 2: Սարվա-նեան կալցում հիւանդացել են 2, մտել են 2, Կարաջալեան կալցում հիւանդացել է 1, մտել է 1, Գունիս-Վարա գիւղում հիւանդացել է 1, մտել է 1, Վարդի-Ուրանի գ. հիւանդացել են 9, մտել են 6, Գիլի-Քիլիլի հիւանդացել են 6, մտել են 4 հոգի:

Սղնախի գաւառական բժիշկը հաղորդում է, որ Գօրչալուի գիւղում յուլիսի 21-ի դէրը խօջեալով հիւանդանոցում առաջին դեպքն է եղել:

Պապ յուլիսի 23-ին հիւանդացել է գլխի մի ու-րիշ բնակիչ: Երկու հիւանդներն ևս, յուլիսի 21-ից բժշկի տուած տեղեկութեան համեմատ, առողջա-նում են: մինչև յուլիսի 27-ը այդ գիւղում նոր հիւանդացողներ չեն եղել: Անպիսի գիւղում հիւանդանոցում առաջին դեպքը յուլիսի 21-ին է եղել: մինչև յուլիսի 28-ը այդ գիւղում հիւանդա-ցել են 4, որոնցից մտել են 3 հոգի:

Սղնախի գաւառապետը հաղորդում է, որ Լա-գոշիլի աւանում յուլիսի 26-ին հիւանդացել են, իսկ յուլիսի 27-ին մտել են 3 հոգի: Բացի դրա-նից Լագոշիլի ծխախոտի պլանտացիայում յուլի-սի 27-ին հիւանդացել են և մտել են 2, Վերին-Մաչխատի գիւղում յուլիսի 28-ին հիւանդացել են 4, մտել են 2 հոգի:

Գուշեթի գաւառապետը հաղորդում է, որ խօ-լբայով հիւանդացել են հետեակ գիւղերում: Աք-րօղանս գիւղում յուլիսի 25-ին հիւանդներ մնա-ցել էին 3, կրկին հիւանդացել են 6, մտել են 5, մնացել են հիւանդներ 4: Գօրիսիլի գիւղում յուլիսի 26-ին հիւանդացել է 1, մտել է 1, Մրց-խեթում յուլիսի 24-ից մինչև 26-ը հիւանդացել են 14, մտել են 3, առողջացել են 6, մնացել են հիւանդներ 5: Յիլիանի գիւղում յուլիսի 27-ին մնացել են հիւանդներ 20, կրկին հիւանդացել են 4 հոգի:

Ախալցխայի գաւառապետը հաղորդում է, որ Ախալցխա գիւղում յուլիսի 25-ից մինչև 29-ը հի-ւանդացել են 10, մտել են 4: Մուսխի գ. հիւ-անդացել են 7, մտել են 5, Վերին-Օտորա գ. հիւանդացել են 4, մտել են 2: Ախալցխա քաղա-քում նոր հիւանդացողներ չը կային:

Գօրու գաւառապետը հաղորդում է, որ Յագ-վերի գիւղում կրկին հիւանդացել են 6, մտել է 1: Յիլիս-Չվարի գ. հիւանդացել է 1, մտել է 1, Գոմայցի գ. հիւանդացել է 1, մտել է 1, Մարանի գ. հիւանդացել է 1: Ախալքալաք գիւ-ղում հիւանդացել է 1, մտել են 6: Չօշտի գ. հիւանդացել են 2, մտել են 2, Երթածմիսդա գ. հիւանդացել են 1, մտել է 1: Մետիսի գ. հիւան-դացել են 2 և Կալիլիսիլի գ. հիւանդացել են 28, մտել են 4 հոգի:

43-րդ դարունեան գնդի բժշկի հաղորդութեան համեմատ յուլիսի 29-ից, Յարսիլի-Կօթցի աւա-նում Ծօլի աղբախոտով մի պահածոնայի աղջի-կը (6 տարեկան) հիւանդացել է արևային փոր-լուծութեամբ:
Բացուի նահանգապետը հաղորդում է, որ յու-լիսի 28-ին հիւանդանոցն են մտել 2, մտել են 3, առողջացել են 2, մնացել են 32: Բա-գուի քանտում մտել է 1, մտել են են 3, մնա-ցել են 7, գլխաւորական հիւանդանոցում մնացել են 30, նահանգում հիւանդացել են 49, մտել են 31, առողջացել են 8, մնացել են 128 հոգի:

Կաղաւանի գլխաւորական նահանգապետը հա-ղորդում է, որ յուլիսի 28-ին Շուրայում, Պետ-րովսկում և Վերջնոտում հիւանդացել են 9, մտել են 6, առողջացել են 18: չրջաններում հիւանդացել են 813, մտել են 365, առողջա-ցել են 317, մնացել են հիւանդներ՝ քաղաքնե-րում 82, չրջաններում 1601:
Ելիսաւետայի նահանգապետը հաղորդում է, որ յուլիսի 28-ին Ելիսաւետայի քաղաքում հի-ւանդացել են 2, առողջացել են 2, մտել են 3, մնացել են 5, ընդամենը նահանգում հիւանդացել են 306, առողջացել են 145, մտել են 144, մնա-ցել են 199 հոգի:
Երեսնի նահանգապետը հաղորդում է, որ յու-լիսի 27-ին Երեսնում կային 8, հիւանդացել են 12, մտել են 9, մնացել են 11, նահանգում կային 198, հիւանդացել էին 140, մտել են 96, առողջացել են 32, մնացել են 210 հոգի:

Ղարսի ղինուորական նահանգապետը հաղորդում է, որ Շորապետի գաւառամասում հիւանդացիներ են 45, առողջացիներ են 34, մեռել են 42, մնացել են 73 հոգի:

Զարթաթալի շրջանի ղինուորը հաղորդում է, որ Զարթաթալա քաղաքում հիւանդացիներ են 3, մեռել է 1, մնացել են 2, շրջանում հիւանդացիներ են 21, մեռել են 18, առողջացիներ են 4, մնացել են 26 հոգի:

Բագուի նահանգապետը հաղորդում է, որ յուլիսի 29-ին Բագուում հիւանդացիներ են 2, մեռել են 4, առողջացիներ են 8, մնացել են հիւանդանոցում 31, ղինուորական հիւանդանոցում 28, նահանգում հիւանդացիներ են 147, մեռել են 83, առողջացիներ են 71, մնացել են 101 հիւանդներ:

Նիխաւետապոլի նահանգապետը հաղորդում է, որ յուլիսի 29-ին Նիխաւետապոլ քաղաքում հիւանդացիներ է 1, առողջացիներ է 1, մեռել է 1, մնացել են 4, ընդամենը նահանգում հիւանդացիներ են 72, առողջացիներ են 48, մեռել են 90, մնացել են 228 հոգի:

Ղարսի նահանգապետը հաղորդում է, որ Շորապետի գաւառամասում 2 օրվայ ընթացքում հիւանդացիներ են 112, առողջացիներ են 62, մեռել են 70, մնացել են 55 հոգի:

Ներսիսի նահանգապետը հաղորդում է, որ յուլիսի 28-ին Ներսիսում հիւանդացիներ են 18, մեռել են 15, մնացել են 14, նահանգում հիւանդացիներ են 150, մեռել են 74, առողջացիներ են 25, մնացել են 218 հոգի:

Ղարսի նահանգապետը հաղորդում է, որ Շորապետի գաւառամասում հիւանդացիներ են 51, մեռել են 26, առողջացիներ են 23, մնացել են 75 հոգի:

Քուլթայի ղինուորական նահանգապետը հաղորդում է, որ յուլիսի 28-ին և 29-ին Քուլթայում հիւանդացիներ են 4, մեռել է 1, մնացել են 7, նահանգում հիւանդացիներ են 9, մեռել են 6, մնացել են 14 հոգի:

Զարթաթալի շրջանապետը հաղորդում է, որ Զարթաթալա քաղաքում հիւանդացիներ է 1, մեռել է 1, մնացել են 2, շրջանում հիւանդացիներ են 26, մեռել են 23, առողջացիներ են 3, մնացել են 26 հոգի:

Բագուի նահանգապետը հաղորդում է, որ յուլիսի 30-ին Բագուում հիւանդացիներ է 1, մեռել է 1, առողջացիներ է 1, մնացել են 30, ղինուորական հիւանդանոցում 30, նահանգում հիւանդացիներ են 177, մեռել են 169, առողջացիներ են 19, մնացել են 220 հոգի:

Ղարսի նահանգապետը հաղորդում է, որ յուլիսի 30-ին Ղարսում առողջացիներ են 3, շրջանում հիւանդացիներ են 541, առողջացիներ են 357, մնացել են 7, շրջանում 1620 հոգի:

Նիխաւետապոլի նահանգապետը հաղորդում է, որ յուլիսի 30-ին Նիխաւետապոլում առողջացիներ է 1, մեռել են 2, մնացել է 1, նահանգում հիւանդացիներ են 174, առողջացիներ են 73, մեռել են 74, մնացել են 240 հոգի:

Քուլթայի ղինուորական նահանգապետը հաղորդում է, որ յուլիսի 30-ին Քուլթայում հիւանդացիներ են 3, մեռել են 2, մնացել են 8, նահանգում հիւանդացիներ են 4, մեռել են 2, մնացել են 16 հոգի:

Ստալրուպոլի նահանգապետը հաղորդում է, որ նահանգում հիւանդացիներ են 1373, մեռել են 783, առողջացիներ են 226, Ստալրուպոլում յուլիսի 27-ից մինչև 31-ը հիւանդացիներ են 5 հոգի:

Զարթաթալի շրջանի ղինուորը հաղորդում է, որ Զարթաթալում հիւանդացիներ է 1, մեռել է 1, մնացել են 2, շրջանում առողջացիներ են 17, մեռել

են 7, առողջացիներ են 4, մնացել են 32 հոգի:

Բագուի նահանգապետը հաղորդում է, որ յուլիսի 31-ին Բագուում հիւանդացիներ է 1, մեռել են 3, առողջացիներ են 6, մնացել են հիւանդանոցում 23, ղինուորական հիւանդանոցում 26, նահանգում հիւանդացիներ են 152, մեռել են 95, առողջացիներ են 63, մնացել են 177 հոգի:

Ղարսի նահանգապետը հաղորդում է, որ յուլիսի 31-ին Ղարսում մեռել է 1, առողջացիներ են 2, շրջանում հիւանդացիներ են 984, մեռել են 421, առողջացիներ են 450, մնացել են հիւանդներ Շորայում 14, շրջանում 1733 հոգի:

Նիխաւետապոլի նահանգապետը հաղորդում է, որ յուլիսի 31-ին Նիխաւետապոլ քաղաքում մնացել է 1, հիւանդացիներ չը կային, նահանգում հիւանդացիներ են 190, առողջացիներ են 57, մեռել են 114, մնացել են 258 հոգի:

Ղարսի նահանգապետը հաղորդում է, որ Շորապետի գաւառամասում 2 օրվայ ընթացքում հիւանդացիներ են 112, առողջացիներ են 62, մեռել են 70, մնացել են 55 հոգի:

Ներսիսի նահանգապետը հաղորդում է, որ յուլիսի 27-ին Ներսիսում հիւանդացիներ են 31, առողջացիներ են 3, մեռել են 22, մնացել են 20, նահանգում հիւանդացիներ են 83, մեռել են 55, առողջացիներ են 12, մնացել են 297 հոգի:

Քուլթայի ղինուորական նահանգապետը հաղորդում է, որ յուլիսի 31-ին Քուլթայում հիւանդացիներ են 4, մեռել է 1, առողջացիներ է 1, մնացել են 10, նահանգում հիւանդացիներ են 9, մեռել են 3, մնացել են 22 հոգի:

Զարթաթալի շրջանի ղինուորը հաղորդում է, որ Զարթաթալում կային 2, շրջանում հիւանդացիներ են 28, մեռել են 12, մնացել են 48 հոգի:

Բագուի նահանգապետը հաղորդում է, որ օգոստոսի 1-ին Բագուում հիւանդացիներ են 3, մեռել են 2, որոնց թւում և ֆրանսիական փոխհիւանդանոցում 2, առողջացիներ են 8, մնացել են հիւանդներ 17, ղինուորական հիւանդանոցում կային 26, նահանգում հիւանդացիներ են 48, մեռել են 27, առողջացիներ են 8, մնացել են 107 հոգի:

Ղարսի նահանգապետը հաղորդում է, որ օգոստոսի 1-ին Ղարսում հիւանդացիներ են 4, մեռել են 3, շրջանում հիւանդացիներ են 565, մեռել են 237, առողջացիներ են 345, մնացել են Շորայում 15, շրջանում 1716 հոգի:

Նիխաւետապոլի նահանգապետը հաղորդում է, որ օգոստոսի 1-ին Նիխաւետապոլում կար 1, նահանգում հիւանդացիներ են 251, առողջացիներ են 160, մեռել են 131, մնացել են 219 հոգի:

Քուլթայի ղինուորական նահանգապետը հաղորդում է, որ օգոստոսի 1-ին Քուլթայում հիւանդացիներ են 2, մեռել են 3, առողջացիներ է 1, մնացել են 8, նահանգում հիւանդացիներ են 9, մեռել են 5, մնացել են 26 հոգի:

Ներսիսի նահանգապետը հաղորդում է, որ յուլիսի 31-ին Ներսիսում հիւանդացիներ են 109, առողջացիներ են 2, մեռել են 57, մնացել են 70, նահանգում հիւանդացիներ են 713, մեռել են 387, առողջացիներ են 106, մնացել են 517 հոգի:

Ստալրուպոլի նահանգապետը հաղորդում է, որ Ստալրուպոլում հիւանդացիներ է 1, մեռել են 2, նահանգում հիւանդացիներ են 613, մեռել են 453, առողջացիներ են 120 հոգի:

Ղարսի նահանգապետը հաղորդում է, որ օգոստոսի 1-ին Ղարսում հիւանդացիներ են 2, մեռել են 1, առողջացիներ են 2, շրջանում հիւանդացիներ են 27, առողջացիներ են 9, մեռել են 19, մնացել են 47 հոգի:

Քուլթայի ղինուորական նահանգապետը հաղորդում է, որ օգոստոսի 1-ին Քուլթայում հիւանդացիներ են 3, մեռել են 1, առողջացիներ են 3, մնացել են 11, առողջացիներ են 3 կանայք: Օրվայ ընթացքում, օգոստոսի 2-ին հիւանդանոց են տարված 4 աղամարդիկ և 2 կանայք՝ 1-ին քաղաքամասից իզմառի Պոսոմարի, 9-րդ քաղաքամասից Աւետիս Մանուկով, 10-րդ քաղաքամասից Անաստասի վարդապետ, 9-րդ քաղաքամասից Միխայիլ Նազվալով, 5-րդ քաղաքամասից Մարիա Վարդապետ, Նիխայիլ Մատվեյով, Ղարս է գնացել հիւանդանոցից 1 էլքովիչ: Մեռել են 3 աղամարդիկ և 3 կանայք—Սլանիձէ, Պրուձէ, Նազվալով, Արուստ, Պողոսիկովա և Լուկիանովա, մնացել են 11 աղամարդիկ և 3 կանայք:

Ղինուորական հիւանդանոցում օգոստոսի 1-ին առաւօտեան կային հիւանդներ 27, օրվայ ընթացքում աւելացել են 4, որոնցից մէկը՝ Գրուստ Առաստարով, նոյն օրն և կէժ մեռել է: Օգոստոսի 2-ին ղինուորական հիւանդանոց մտել են գնդապետ Տէտերեֆելով և 7-րդ քաղ. բնակիչ Տիմոֆէյ Եզոբով:

Օգոստոսի 1-ին պարսից խօլերային հիւանդանոցը մտել է 1, առողջացիներ է 1, նահանգական բանակից Մետեի բանակի հիւանդանոցն է բերված 1 հիւանդը կարանտոր, առողջացիներ է 1, երկաթաթուղային հիւանդանոցն է տարված մի ծառայողը Տիմոսի հիւանդացիներ են 4, մեռել են 2 հոգի:

ԽՈՒՆԻԱՅԻ ԱՐՏԱՅԱՅՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Աւելի թիվէն ղեկընդործող և խօլերային արտադրողներն են նոյն երկու ընտրող նշաններով—փորլուծով ինչու և փոխով ինչու, բայց այսպէս այս երկու խումբերը այնպիսի կատարի սրբութեամբ չունեն, ինչ որ այնքան համարում նկարագրած ղեկընդործողներն:

Յաճախ բանը սկսվում է և վերջանում միմիայն փորլուծով ինչու, իսկ փոխով չէ նկատվում, բայց ընդհանրապէս մի քանի ևս մեծերը յետոյ, հիւանդը սկսում է փոխել, մի առանձին լըջումն զգալով ստամբուում, մի ճնշում, որը հանգիստ չէ տալիս նրան, բայց ստաբար ստատիկ յուրան:

Առհասարակ լուծը և փոխելը կատարվում են առանց հիւանդին ներդնելու, յաճախ նրա համար անսպասելի և անզգալի կերպով.—հեղուկը յորդատու դուրս է վիժվում ինքն իրան: Այս կէտը կարևոր է:

Միս կարևոր կէտը հետևանք է: Արտաթորած նիւթերը բարձրվում ջրային են: Աղիւնները մի անհոյս, անհոտ ջուր է, որի մէջ լողում են սպիտակ և պինդ բրնձանման մարմնիկներ:

Մի երկրորդ հանգամանք, որը պէտք է աչքի առաջ ունենալ, այն է, որ ըմպանների կծկումն ինչպիսիք է ոչ միայն ծանր ղեկընդործող, այլ և թիվէն խօլերային փորլուծով ինչու մէջ, ուրեմն սկսւ է այն կարծիքը, որը մի առանձին չարագուշակ նշանակութիւն է տալիս խօլերային այս արտադրողներին:

Այսպէս խօլերային շատ աստիճաններ ունի, երբեք չէ կարելի հաստատապէս որոշել հիւանդութեան առաջին ժամանակ, թէ ինչ աստիճանի վրա կը կանգնի նա և ինչպէս կը վերջանայ այն: Այսպէս որ, երբ հիւանդը մի երկու անգամ դուրս է գնացել կամ փոխել է և իրան յոյժան չէ դրում, չորերը հազած, ման է դալիս սենակում, շըրջապատողները չը պէտք է ապահով կարծեն նրան, այլ անմիջապէս պիտի խնայե իրան, որովհետև այս մի և նոյն ուրախ մարդը մի ժամից յետոյ կարող է խօլերային ամենատարածիկ նշաններ ներկայացնել:

Չը պէտք է անհոյ մնալ և այն ժամանակ, երբ հիւանդի խօլերային արտադրողներն անհետացել են, երբ լուծը և փոխելը դադարել են, որովհետև երբեմն այդ հանգամանքը ամենամատ նշանակութիւն ունի:

Մինչև անգամ առողջանալու ընթացքում, յաճախ մի օր և է նոր բարդումն սպանում է խօլերային փորլուծին:

Այստեղից պէտք է հետեւեցնել, որ բժշկի աչքը միշտ անսպաւկա պիտի մնայ խօլերիկի վրայ: Սակայն կան մի քանի օրէնքներ, որոնք պիտի յայտնի լինեն ամենքին, որովհետև ընթիկցողը

կարող է զննարկել նրանցով սխառական երկու խօլերային գնահատելու համար:

Բանն այն է, որ խօլերային համաճարակման միջոցին, յաճախ պատահում է սաստիկ լուծողութիւն, որը յանկարծ սարսափի մէջ է դրում թէ հիւանդին և թէ անեցնելին:

Հիւանդը մինչև ղեկընդործող ըլլալը մի օրվայ մէջ մի քիչ անմար բաներ է կերել, զքիչ միտել է, և այլն, ու յանկարծ կէս ղեկընդործող կամ առաւօտ սաստիկ ցաւեր է դրում փորում և մի 5-6 և աւելի անգամ դուրս է գնում առատութեամբ: Այդ միջոցին նրա սիրտը կարող է խառնել, նա կը փոխի և խօլերային պատեկը կատարեալ է:

Սակայն նա տարբերի է դրում, և կիժէ դուք մի ջերմաչափ վերցնելը և չափէք նրա տարբերութիւնը, կը տեսնել, որ նրա մարմնը, սառած լինելու փոխարէն, տաքացել է և ջերմաչափը ձեռք ցոյց կը տայ 38°-39°-40°-41° տարբերութիւն: Իսկ աւելի անհոյս, (չտոտ սակաւ բացառութիւններով) ինչ հիւանդ տաքութիւն ունի, կարելի է ապահով լինել, որ նրա հիւանդութիւնը խօլերային է:

Եթէ հիւանդութեան ընթացքում, յանկարծ մարմնի տարբերութեամբ բարձրանում է, հիւանդը ընկնում է այսպէս ասած, խօլերային տիֆի մէջ, որից ընդհանրապէս շատով առողջանում է: Մի ուրիշ հանգամանք, որը նոյնպէս հաստատում է մեզ ամենորային փորձը, հետեւեալն է:

Ամեն անգամ, (սոսկապէս քիչ բացառութիւններով) ինչ հիւանդութեան միջոցին հիւանդը մեծ թրտիւնքի մէջ է ընկնում, նա փրկված է: Նոյնը կարելի է տեսնել և երբ նրա մէջը առատանում է:

Այս են այն մի քանի կէտերը, որոնց վրա մենք մեզ պարտաւոր ենք համարում ընթիկցողի ուշը դարձնել:

Մենք կը ցանկանանք, որ նա չը մոռանայ, որ ելլելուց ինչու ժամանակ ոչ մի մտորողական խանգարումն չը պէտք է անուշաղիւր լինել, և ամենաթիվէն ստամբուային երկոյթներին համար պէտք է բժշկին դիմել: Գիտութիւնը և փորձը մեզ տեսնել են մի շարք բուժական միջոցներ, որոնք այնքան աւելի ազդել են և զօրանոր, որքան վարքերը են դարձադրվում, որքան նոր է հիւանդութիւնը: Յսակցարար պատահում է յաճախ, որ բժշկին հրաւիրում են այն ժամանակ միայն, երբ արդէն շարունակ ընդհանրապէս է կացել:

Նրկորդը նկատողութիւնն այն է, որ ամեն խօլերային ղեկընդործող ուշադրութիւն պէտք է դարձնել հիւանդի տարբերութեան վրա և անհոյս լինել, կիժէ կաշու տարբերութիւնը բարձր է: Եւ ընդհանրապէս երբեք չը պէտք է յուսահատվել փրկելու հիւանդին, որովհետև ամենազօրաբար դրուցութիւնից անգամ նա կարող է դուրս գալ յանկարծ, մանասանը, կիժէ հիւանդը մի լաւ ջըրտանում է, առատութիւն սկսում է մղել, երբ միայն նրա կիժկումն անհետանում է, երբ ղեկընդործողութիւնները կանոնաւորվում են, երբ աչքերի փայլը վերականգնում է, երբ բերանի չորութիւնն անցնում է և այլն:

Բժշկական Վ. Արծրունի

ՆԱՍԱԿ ՇՈՒՆՈՒՑ

Յուլիսի 21-ին

Անկախած խօլերային է այժմ այն հարցը, առանց որի խօսք ու զրոյց չէ սկսվում, կիժէ ամեն բան նա միանգամայն մոռացնել չէ տեսնել, որոնք այն է արել, որ բոլոր հարցերը, բոլոր առօրեայ գործերը, շարն ու բարին յետ է քաշել, երկրորդական ստեղ է կանգնեցրել: Ուստի նրանման ըսկում ևս խօլերային: Անհոյ հիւանդ այժմ Շորայում միանգամայն ուժաստակ է դարձել: Սկզբից էլ նա էպիլեպսիայի կերպարանք չը ստացաւ, բայց ինք շարժել չարունակ սարսափ տարածելուց յետոյ աւելի ևս մեղմացաւ, թուլացաւ: Վերջին եօթն օրերի ընթացքում երբ օր ունեցանք, երբ հիւանդանարու կամ մեռնելու և ոչ մի ղեկընդործող հիւանդացիների թիւը կանգնած էր 1 և 3-4-ի մէջ: Նրէկ խօլերային հիւանդանոցից արձակվեցան վերջին երեք առողջացած հիւանդները և հիւանդանոցն այսօր դատարկ է: Խօլերային վերջացել է, ասում են ամենքը: Բայց այդ խօսքը կրկին մենք չենք վստահանում, պէտք է դուրս գալու, երբեք է վերջին համարում համար դուրս գալու, մանասանը որ թէն Շորային այդպէս է:

բայց ամբողջ Գարաբաղը այժմ էլ վարակում է Լեւոնի թաղի մասին խոսելով, մարտն առաջ ուրիշ տեսակ պատերազմներ են նկարագրում: Այժմ էլ մտածենք այն մասին, որ սարսափելի պատմության ժամանակ քիչ կազմած սրտերը նորից պիտի կոշտանան և ժամանակագրապես ծածկված անգութ ճիւղերը պիտի նորից ըսկան կեղծքեր, զոհե պիտի մտածենք թէ ինչ մարդիկ թշուառացան այս աղետի ժամանակ: Թշուառացողը բացառապէս աղքատ, թշուառ դասակարգն էր. նա էր որ ամենից շատ զոհ տուեց խօչերային, բազմաթիւ որբեր մնացին անխնամ, օտարների դռներում, բազմաթիւ այրիներ անխնամ, կտոր հացի կարօտ մնացին: Աղետը ցոյց տուեց շատ պարզ, թէ որքան մեծը զեռ ևս կոշտացած, քարացած ենք մեր ասիական հասարակութեան մէջ: Հայրը որդուն, եղբայրը եղբոր ուրանալու աստիճանին էր հասնում մեր անասունի կասկածաշուքինը, մեր հասարակական իմաստութիւնը: Եւ այսպիսի դրուժեան մէջ մեր սիրող կարողութիւն կուսնենայ զգալու անօգնական որբի, թշուառ այրու հաստիճանի դռներինը:

Այսպիսի սխալ ժամանակ կարելի եղաւ զուարճութիւն տեսնել: Այդ զուարճութիւնը մենք դուրս բերինք թատրոնական ներկայացումից, որ ամսիս 18-ին տունը Սաֆարդեան ամուսնութեանը: Չը նայած, որ խաղում էին «Ռեպրոզիտի» ընտանիք» յայտնի դրաման, հասարակութիւնից շատերը չէին վստահացել թատրոն գնալ, վախենալով Վոլի ստորակէտնակից և այդ պատճառով թատրոնը կրտսւ շատ գատարկ էր: Բայց թատրոն գնացողները այդ երկու, երեք, բացի բաւական տեղերէն ուրիշ մի բան չեն դուր տարել: Անբոլորտ ստորակէտնակը հանդիսանալով թուրք մարդկանց և ներկայացում տեսնողները կատարեալ ապահովութիւն ունէին ընմը դիտելու համար: Դրաման չէլեզուէ շուրջով» անցաւ: Պ. Սաֆարդեան Կորբաղոյի դերը սկզբից մինչև վերջ տարւա շատ կտի, յարգողաբար և կանոնաւոր. անհարկութիւններ այնպիսի հոգեբանական կնճառակից մօմենտներում, որոնցով վէ և պիտեք, չը նկատեցինք: Կիլիք, յոգնութիւնը, գոթ, սէր—ամեն ինչ շատ լաւ էր արտայայտվում: Կորբաղոյի մի-միկայի, ձայնի, շարժողութիւնների մէջ: Այդ պատասխանատու, նորը դերը հաստատում է, որ պ. Սաֆարդեան նայեալուս ընդէ համար շատ գնահատելի, ընդունակ ոյժ է: Եւ պէտք է զարմանալ որ Թիֆլիսի թատրոնական խմբում նա մասնակցութիւն չունի: Շատ լաւ էր պ. Սաֆարդեան մասնակցող վերջին արարածում, նա միանգամայն գովելի անդրադարձ պատկերացրեց մի մարդ, որ իր սիրած արարածներին բախտաւորացնելու համար գոհում է իրան: Այդ տեսարանը խոր սպաւորութիւն թողեց հասարակութեան վրա: «Ռեպրոզիտի» ընտանիքը» Շուշուք մի անգամ ներկայացրել է հանդուցեալ Ալքաման, դա մի այնպիսի դրամա է, որ պատմական բեմերի վրա շատ քիչ է երևան գալիս, և պ. Սաֆարդեան իր մտածած, խելքը և անթերի խաղով մեզ մեծ բաւականութիւն պատճառեց: Շատ լաւ էր նմանատես և տիկին Սաֆարդեան Բօզալիայի դերում: Իբրև բեմի վրա փորձված դերասանուհի, տիկինը իր խաղի մէջ հանդիսանում էր մտածող, սիրող անող մի կին: Միւս խաղացողները բարեխղճութեամբ տարան իրանց զեքերը. աչքի էր ընկնում միայն այն, որ պ. Աւետեան մօմենտների անհամապատասխան դերն էր ընդունել: Այդ պարտքը նոր է մտնում դերասանական ասպարէզ և, ինչպէս ասում են, խաղում է կամիքական դերեր. ի նկատի առնելով, որ մօմենտների դերը նա վերցրել էր այն պատճառով, որ ուրիշ վերցնող չէ եղել: Դժուար է մի բան ասել նրա մասին:

Դրամայից յետոյ ներկայացրին «Երազի վէ զայրու»: Թուրքերէն ծիածաղաւթ պիտեք: Պ. Սաֆարդեան գլխաւոր դրոնով թուրքի դերում անմասն էր: Դժուար է ասանել թրքական նիստ ու կացի, շարժումները, կեանքի ուսումնասիրութեան և խրատման ասելի անդրադարձ: Ամբողջ զարկը ծիածաղից թուլանում էր, տեսնելով պ. Սաֆարդեանի այդ վերին աստիճանի բնական, գեղեցիկ խաղը. ամեն մի խօսքի, ամեն մի շարժումների մէջ նկատուում էր թրքական կեանքի լուսատիւ նմանութիւնը: Տ. Սաֆարդեան կատարում էր թուրքի քրոջ դերը և դարձեալ շատ անող կարելի է հաստատացած լինել, որ իբրև թուրք կնոջ դեր կատարող տիկին Սաֆարդեան եղակի է: Աչքի առաջ ունենալով թուրք կանանց վակված կեանքը, մարդ դարձանում է թէ ինչպէս է տիկինը անողը:

նոյնը անողը: Աւետեանսիրել նրանց նիստ ու կացը: Մի բան միայն դաւանում էր տիկնոջը. այդ արտասանութիւնն էր, որ մի քանի խօսքերում նոր թուրքերէն սովորող թիֆլիսեցու արտասանութեան էր նման: Բայց և այդպէս, թուրքերէն ներկայացումը շատ լաւ, շատ բնական անցաւ: Հասարակութիւնը անվերջ ծախհարութիւններով վարձատրում էր Սաֆարդեան ամուսնութիւնը: Նրանք այստեղ մի քանի ներկայացում պիտի տան:

ՆԱՄՄԱԿ ԱՍՏՐՈՒՄՆԻՑ

Յունիսի 19-ին Յունիսի է, երբ ժողովուրդը հաւատ է ընծայում անմիտ լուրերին և թերահաւատութեամբ է վերաբերվում դէպի բժիշկները և կառավարութիւնը: Երբ այստեղ ևս սկսվել էր կուր խօչերային դէպ, ահա այդ սխալ ենթադրութիւնն էր, որ ժողովրդական յուզումներ առաջ բերեց և կատարած անբոլոր սկսեց քանդել, ջարդել, կրակի մատնել ինչ որ պատրաստ էին խօչերային առաջն առնելու համար: Եւ ինչ օգուտ բերեց ինչն իրան խեղճ բայց անմիտ ժողովուրդը, ոչինչ: Բացի այն, որ այսօր կրկին ինչն է առժամ, իր ձեռքով ձեռնած բժշկին այժմ ոտներն ընկած նրանից օգնութիւն է ինչդում:

Թող Աստրախանը լաւ դաս լինի բոլոր այն քաղաքներին, որտեղ տիրապետում են այսպիսի անտեղի և անմիտ կասկածներ դէպի բժիշկները և կառավարութիւնը: Մենք ընթերցողներին հաստատ վստասելով ցոյց կը տանք էպիդեմիայի տարածվելը Աստրախանում, որը ամենակատաղի կտորածներ է անում և ոչ մի քաղաք չէ կարող պարծնել այնքան զոհերով որքան Աստրախանն այսօր:

Յուզումները առաջ այսինքն մինչև յունիսի 21-ը մեռողների թիւը օրական չէր անցնում 20-ից, այն ինչ խառնութիւններից յետոյ՝ երբ ամեն մարդ իր հիւանդին տուն տարաւ, երբ այնտեղեան հիւանդներին սկսեցին թաղցնել, չը կար մի որ և իցէ պատասխան և անցնալ երկուրդ տիրում էր քաղաքին, — էպիդեմիան կատաղի կերպով սկսեց տարածվել քաղաքի մի ծայրից մինչև միւս ծայրը:

Պաշտօնական տեղեկութիւններից, որոնք և աւագորդված են տեղական թերթերում, քաղաքում ընդհանուր էր 27-ից մինչև յունիսի 16-ը այսինքն քան օրվայ ընթացքում առողջացողների և զոհ գնացողների թիւը: Յունիսի 21-ից մինչև 26-ը զոհ գնացել խօչերային 316 մարդ, որից յետոյ էպիդեմիան սկսում է աւելի և աւելի աստիճանաւ, մինչև յունիսի 2-ը այդ օրը զոհերի թիւը հասնում է 280-ի:

Յունիսի	Հիւանդ. աս.	զոհեր
27-ին	191	32
> 28-ին	122	130
> 29-ին	236	178
> 30-ին	350	154
Յունիսի 1-ին	467	229
> 2-ին	504	252
> 3-ին	841	213
> 4-ին	864	218
> 5-ին	859	214
> 6-ին	786	181
> 7-ին	750	137
> 8-ին	804	113
> 9-ին	787	119
> 10-ին	736	104
> 11-ին	698	83
> 12-ին	693	72
> 13-ին	606	47
> 14-ին	568	48
> 15-ին	533	42
> 16-ին	468	26

749 2,592
Աւելացնելով 2592-ի վրա և յունիսի 21-ից մինչև 26-ը զոհվածների թիւը 316 կը լինի 2908 մարդ:

Թերևս պերճասոս են քան երկար քաջատրութիւնները և թող ընթերցողն ինչն եղականցեալ Աստրախանի դրուժեանը. ասում ենք, որ ոչ մի քաղաք չէ տուել այնքան զոհեր, որքան Աստրախանը և մենք այսօր ուրախ ենք, որ էպիդեմիան ինչա իր բարձրութիւնից, այդ ցոյց են տալիս մեր վերև բերած պաշտօնական տեղեկութիւնները: Յունիսի 13-ից սկսած էպիդեմիային զոհ են

գնում 40—50 մարդ, որ կարող էր ուրիշ քաղաքներում տարաւի տարածել, ինչպէս Յաղաւ: Այժմ, փառք Աստուծոյ, ուրախ ենք, որ էպիդեմիան բաւականապէս է քիչ զոհերով:

Շատերը այժմ նայելով տեղիս էպիդեմիայի աստիճանաւորն կը կարծեն, որ քաղաքը ամայացել է Բագուրի պէս, բայց ոչ. զվստարապէս Աստրախանի եւսայող կեանքը և հազարաւոր օտարականները բացակայութիւնն է, որ զգալ է տալիս քաղաքի վատ դրութեան մէջ լինելը, որովհետև ամեն տարի այս ժամանակ վաճառաչա՝ Աստրախանը ետում էր և արտասուրը կենդանութիւն էր տիրում քաղաքում: Իսկ այժմ կարծես մեռած նոյններ կամ զկտեմներ ամիսներ լինէին, երբ ամեն հարգողակցութիւն դարձում է ձմեռը սկսելուց:

Մինչև յունիսի 16-ը էպիդեմիային զոհ են գնացել 2908 մարդ և զեռ որքան էլ զոհ կը գնան: Իսկ առողջացել են 749 մարդ: Եթէ ժողովուրդը այնպիսի մեծ սխալ չայլ չանք զեռ խօչերային նոր յայտնված ժամանակ հաստատ կարելի էր ասել, որ էպիդեմիան այսքան աստիճան չէր տարածվի և Աստրախանը չէր տայ այդքան զոհեր:

Ա. Յ. Գ.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԳՆՈՒՄՆԻՑ մեզ գրում են. «Ինչն փորձը ցոյց է տալիս որ ծխող ծծումբի հոտը ոչնչացնում է խօչերային բացիւնները: Մեր գաւառում կայ խաչիկ անունով մի գիւղ, որի բնակիչները պարապում են կաւէ անօթներ պատրաստելով: Արհեստագործների հոգնելը գտնվում են նոյն իսկ գիւղում, աների առջև: Քանի որ այդ արհեստի համար հարկաւոր է, որպէս անհրաժեշտ նիւթ, կաւ է ծծումբ, դիւղը այդ իսկ պատճառով դերը է մնացել մինչ օրս խօչերային էպիդեմիայից և հիւանդութիւն կամ մահվան ոչ մի դէպք չէ եղել: Այդ գիւղում, որովհետև այնտեղ ամեն օր ծղելու է ծծումբը, ուրեմն մաքրում է օդը և հիւանդութեան յայտնվելուն առաջ է առնում: Իսկ չըջակայ գիւղերում եղել են արդէն խօչերային հիւանդանալու և մահվան դէպքեր, նոյն իսկ Վահուց ասված գիւղում, որ թէև նմանապէս պարապում է կաւէ ածանցների պատրաստութեամբ, բայց հոգնելը բոլորն էլ զիւղից դուրս են գրանցվում, ուրեմն ծխող ծծումբի հոտը չէ տարածվում գիւղի մէջ»:

ԱՍՏՐՈՒՄՆԻՑ մեզ գրում են. «Մեր քաղաքում խօչերային սկսվելու օրից, այն է յունիսի 26-ից մինչև յունիսի 16-ը, այսինքն 20 օրվայ ընթացքում, յիշեալ հիւանդութեան զոհ են գնացել Աստրախանում 2908 հոգի, իսկ հիւանդացածներից առողջացել են 749 հոգի: Եթէ ժողովուրդը չը վարվէր այն վայրենի ձևով, ինչպէս վարվեց էպիդեմիայի նոյն իսկ սկսվելու օրակէն, խօչերային այդ աստիճան չէր տարածվի քաղաքում և այդքան զոհեր չէր տանի»:

ԳՆՈՒՄՆԻՑ մեզ գրում են. «Միայն այսօր, յունիսի 25-ին, եղանակը մեղանում փոխվեց և այսօրվանից սկսեց փոքր ինչ անձրևել»:

ԱՍՏՐՈՒՄՆԻՑ մեզ գրում են. «Խօչերային սովորով ապված է մեր քաղաքում, իշխանութեան հրամանով մի յայտարարութիւն, հանդերձ մասնաւոր բացատրութիւններով ժողովուրդի համար, որը և կարգապահող բոլոր եկեղեցիներում, ինչպէս նաև կայքում է քաղաքիս բոլոր փողոցներում: Տեղիս քաղաքները բոլոր եկեղեցիներում, ինչպէս սովորով թաղիներում էլ ստացաւ այդ տեսակ սովորած թերթը և նրա թարգմանութիւնը հայերէն լեզուով: Թարգմանութիւնն արեց աստրախանացի մի հայ տիկին: Մենք կը տպագրենք այդ թարգմանութիւնը «Մշակի» բանասիրականի բաժնում»:

Մի ուրախալի լուր պէտք է հաղորդենք մեր ընթերցողներին. այս օրերս առաջին անգամ մի հայ կին հարցաքննութիւն է տուել եւրօպական համալսարանում և զօկտօրի ուսումնական աստիճանի ստացել: Դա տրապիզոնցի, թիֆլիսացի օրիորդ Վարդուհի Յակոբեանն է, որը մի քանի տարի է արդէն սովորում էր արտասանանում Աւարտելով իր ուսումը թիֆլիսի իզական հայոց դպրոցներից իր նուում, օրիորդ Յակոբեանն ուղերովս վեց արտասանան, Շիլլերարիս, որտեղ կարծես ժամանակից յետոյ, վերջնական հարցաքննութիւն

տուեց Յիւրիսի իզական գիմնազիայում: Ապա օրիորդ Վարդուհի Յակոբեանն ուսանողուհի ընդունվեց Յիւրիսի համալսարանում և փոփոխապէս դասախօսութիւններ էր լսում թէ այդ համալսարանում, թէ ժրնէվի և թէ Գերմանիայի Լայպցիգ քաղաքի համալսարաններում: Նա զվստարապէս ուսումնասիրում էր մանկավարժութիւն, գրականութիւն, պատմութիւն, հոգեբանութիւն, և այլն: Այժմ օրիորդ Յակոբեանն աշուղ կերպով աւարտելով իր ուսումը, ներկայացրեց Շիլլերարիսի Բէրն քաղաքի համալսարանի փիլիսոփայական բաժնին մի ուսումնական դրուոր աշխատութիւն էր և այդ համալսարանում հարցաքննութիւն տալուց յետոյ՝ արժանացաւ փիլիսոփայութեան զօկտօրի ուսումնական աստիճանի: Օրիորդ Յակոբեան, բացի ընածին արտակարգ տաղանդից, յայտնի էր ուսանողական շրջանում և իր զարմանալի տոկոսութեամբ և աշխատասիրութեամբ: Օրիորդը հիմնաւորապէս դիտէ գերմաներէն և Ֆրանսերէն լեզուները, հիմնաւորապէս գիտէ և հայերէնը. իր անգատ ժամանակները նա երբեմն աշխատակցում էր «Մշակին» ասանց իր ազգանունը ստորագրելու: Օրիորդ Յակոբեանն ոչ թէ միայն առաջին հայ կինն է, որն իր ուսումը արտասանանեան համալսարանում է աւարտել, բայց և վստահութեամբ կարող ենք ասել՝ առաջին հայ մահակաւարժ է եւրօպական բարձրագոյն, համալսարանական ուսումով:

ԿՕՁՕՐԻՑ մեզ գրում են. «Երկար շրջերկրց յետոյ վերջապէս յունիսի 30-ին, երեկոյան, սաստիկ անձրև եկաւ Կօջօրում և շրջականերում: Անձրևը կարկտատան էր»:

Յօգուտ Բաֆայէլ Պատկանեանի ստացանք Արդուխից, բժիշկ Ա. Միրիմանեանից 5 բուրբի: Նախկին 1826 թ. 73 թ. գումարի հետ ունենք այժմ 1831 թուրի 73 կօպէկ:

ԿՕՁՕՐԻՑ մեզ գրում են օգոստոսի 2-ից հետեւեալը. «Երեկ, օգոստոսի 1-ի գիշերը, երկար հիւանդութիւնից յետոյ, վախճանվեց Կօջօրում Թիֆլիսի հայոց թիւմի ասաջնորդը, Մամբրէ կարկտապետ Սանասարեան»:

ԱՒԵՔԱՆԻՊՈՊՈՒՆՑ մեզ գրում են, որ շուտի պայտի կօնդակով, որը կարգապահ երկրիս բոլոր հայ-կաթօլիկ եկեղեցիներում, հրամայված է պատշաճ պահել խօչերային ժամանակ, այլ աշխատել ուսուցանողները կերակուրներ: Մենք այդ խելացի և օգտաւէտ կօնդակի մասին խօսում ենք մեր ներկայ համարի առաջնորդներին:

ԿՕՁՕՐԻՑ մեզ գրում են. «Հինգաբլթի, օգոստոսի 6-ին լինելու է Կօջօրի բօսոնալուս մի հայերէն ներկայացում: Թիֆլիսի հայոց մշտական խմբի դերասանները կը ներկայացնեն «Վարժուհի» և «Ժամանակակից ճարտարութիւն» վերջինները: Ներկայացումից յետոյ կը լինեն պարերի Սկիզբը 8 ժամին»:

Շնորհակալութեամբ ստացանք պ. Լէօի «Թաթախանի զիւր» վէպիկը, որը սովորած է Շուշի քաղաքում, հայոց հոգեւոր տեսչութեան տպարանում, ներկայ 1892 թին: Գրքովը բաղկացած է 40 երկուց և արժէ 7 կօպէկ: Գրքովը ստանալու համար պէտք է դիմել այս հասցեով. Шуша, Андриясы Абрамянчу:

ԱՒԵՔԱՆԻՊՈՊՈՒՆՑ մեզ գրում են. «Հողի սակաւութեան պատճառով մեր գաւառի գիւղերում յաճախ կուրծներ են պատահում: Այս օրերս Շիլլարիս գիւղի բնակիչները խտանաձի տեղի համար կուրծնեցան Ղազանչի գիւղի բնակիչների հետ. չորս մարդ ծանր կերպով վիրաւորված են և նրանցից մէկը արդէն մեռած է: Նոյն տեսակ կուրծ եղած է Մուսուխի և Մասանդ գիւղերի բնակիչների մէջ. երկու ձի և մի կով զնատակաւոր են եղած»:

Մեզ գրում են Ալեքսանդրօպօլից, որ այս տարի հունիս Շիրակում միջակ է. դաշտերի արտերը վարած են, բայց միայն լեռների արտերը փոքր ինչ յոյս են տալիս:

Թիֆլիսի ֆելիչերական դպրոցի աշակերտներից մի քանիք, ամսական 50 թ. սովորելով, ուղարկված են Գօրու գաւառը՝ խօչերային հիւանդներին դարմանելու համար:

